

Fornfrøði

Ann Sølvia Lydersen Jacobsen

VIÐ SKEIÐ ÚT AT LEITA EFTIR BEINAGRINDUM

Útgjörd við skeið fer hon til verka fyri at vita, um okkara jørð kann avdúka fleiri fornar grevstrar enn teir, vit vita um á Sandi og í Tjørnuvík, har leivdir av menniskjabeinum eru funnin. Okkum mangla skrivligar keldur, ið kunnu siga okkum frá um fornar gravsiðir í Føroyum, og tí hevur Ann Sølvia Lydersen Jacobsen sett sær fyri at kanna evnið nærri. Eitt nú við at kanna landsløg, grevstar, búsetingar og køstar

Eyðkenni fyri fornar grevstrar frá víkingartíð er, at tey ofta hava lutir við sær í grøvina. Tað kann vera vápn ella smúkkur sum svørð og brosjur.

EILEN ANTHONIUSSEN

Grevstrar frá víkingatíð teljast millum tær sjáldsomu fornleivdir, sum eru at finna í Føroyum, hóast nógvar spennandi rannsóknir hava vera gjørdar um víkingatíð bæði av búsetingum og summarbúsetingum. Hví man so vera? Í lýtuni er 33-ára gamla Ann Sølvia Lydersen Jacobsen í ferð við at gera forkanningar til sína ph.D-verkætlan um evnið. Hon letur í síni granskning upp fyri møguleikanum, at grevstrar frá víkingatíð, ið vit higartil kenna til úr Tjørnuvík og á Sandi, kanska ikki siga alla søguna um okkara søgu.

– Eg havi samanborið fornar grevstrar í Føroyum við teir í Íslandi, og tað vísir seg at vera stórir munur á talinum av beinagrindum í hvørjum grevstrarøki. Meðan vit í Føroyum hava funnið tvey stöð við leivdum av beinagrindum, ávikavist 12 í Tjørnuvík og 11 á Sandi, hava útgrevstrar í Íslandi avdúkað á leið 360 heidnar grevstrar býtt yvir 160 stöð. Og tað fekk meg at hugsa, hví vit ikki finna fleiri grevstrar her í Føroyum, greiðir Ann Sølvia frá.

Sum útgangsstøði skilir man í millum kristnar og heidnar gravir. Kristnar gravir venda eystur og vestur, meðan tær heidnu grevstirnir venda í norðan og sunnan»

Higartil kenna vit ikki aðrar grevstrarsíðir, enn at fólk í víkingatíð eru blivin gravløgð. Tað hendir aðra staðni í víkingatíð, at fólk eru vorðin kremerað, men enn eru ongi prógv fyri tí í Føroyum. Fyri hana er tað mest sannlíkt, at líkini eru lögð í jørðina, men at tað er týðningarmikið at vera opin fyri øðrum møguleikum. Tí hevur hon leitað sær íblástur úr Íslandi, har umfatandi kanningar av víkingagrevstrum fyriliggja.

– Í Íslandi hava fornfrøðingar kannað víkingagrevstrar gjølla, og tað vísir seg, at flestu grevstrar liggja við bústaðir á garðinum, har fólk hava búleikast, eitt nú í bønnum tætt millum tveir garðar og tætt við bygðagøtur. Hesi grevstarviðurskipti eru ikki staðfest í Føroyum, og fyri at avdúka hetta er neyðugt at gera nógvar fleiri fornfrøðiligar kanningar, og tað

er millum annað tað, sum eg royni at seta sjøtul á í hesi verkætlan.

Hetta er ein stór avbjóðing fyri ein fornfrøðing, men tað ger eisini uppgávuna meira spennandi, heldur Ann Sølvia. Í Føroyum hava vit somuleiðis havt garðar, sum síðani eru vorðin býlingar og at enda bygdir. Vit hava bygt oman á gomlu búsetingarnar, og jørðin er væl velt gjøgnum tíðina, og tí er ofta torført at síggja leivdir í landslagnum frá grevstrum og búsetingum. Men kortini er hon sannførd um, at lendisviðurskiptini í Føroyum so avgjørt eru verd at kanna.

Lendið endavendast

Ann Sølvia varð útbúgvin fornfrøðingur á universitetinum í Keypmannahavn í 2013. Í samband við serritgerð sína gjørdi hon tað grundleggjandi arbeiðið, ið liggur til grund fyri hennara ph.D-verkætlan. Hon fekk stuðul til eina kanningarferð til Føroyar, Hetland og Orkneyoyggjarnar fyri at kanna landslagið í samband við búsetingar, summarbúsetingar og víkinga-heimsfatan. Eftir fyrstu kanningarnar stóð tað henni greitt, at tað ikki eru nógvar

grevstrar funnin í Føroyum, Hetlandi og Orkneyoyggjunum í mun til í Íslandi. Í Íslandi var hópin av vitan at heinta, ið hon kundi nýta í samband við sína granskning.

– Hóast eg ikki kann ganga út frá, at víkingar í Føroyum og Íslandi hava livað júst á sama hátt, eru ymiskir framferðarhættir sum granskning í Íslandi er komin til, ið eg kann nýta sum íblástur. Til dømis kann eg nýta teir frymlar, ið granskarar í Íslandi eru komnir fram til í sambandi við at kanna føroyska lendið.

Teir frymlar, ið Ann Sølvia vísir til, hava við sjálvt lendið at gera. Fyrst og fremst hava fornfrøðingar í Íslandi hugt eftir, hvar gomlu garðarnir hava ligið, síðani gjørt metingar um, hvar grevstrar kunna vera og eftirfylgjandi hava teir gjørt útgrevstrar. Soleiðis kunnu granskarar staðfesta, at fornu grevstrarstaðirnir kunnu vera fjølbroyttari, enn vit higartil hava hildið. Onkuntíð eru grevstrararnir at finna á heygjum og onkuntíð á heilt flatum lendi. Eisini kann tað vera trupult at siga, um talan er um fornar grevstrar ella kristnar gravir.

– Sum útgangsstøði skilir man í millum kristnar og heidnar gravir.